

Merja Kauhanen
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos
merja.kauhanen@labour.fi

Epätyypillisissä eli määrä- ja osa-aikaisissa työsuhteissa työskentelee nykyään Suomessa reilut puoli miljoonaa henkeä. Suomi on Euroopan kärkimaita pätkättöiden määrässä ja valitettavasti myös siinä, että pätkättöiden vastentahtoisuus on selvästi suurempaa kuin muissa Euroopan maissa keskimäärin. Noin 70 prosenttia määräaikaisista ilmoittaa syyksi pysyvän työn puutteen. Ei-toivotun osa-aikatyön osuus, 30 %, on myös korkeampi kuin muissa Euroopan maissa keskimäärin.

Viime vuosien hyvä talouskasvu on lisännyt jatkuvaa kokoaikatyötä tekevien palkansaajien määrää – mutta myös epätyypillisiä työsuhteita tekevien määrää. Erityisesti osa-aikatyöntekijöiden jouk-

Epätuottavuus työsuhteet heikentävät tasa-arvoa

ko on kasvanut selvästi. Määräaikaisten työsuhteiden osuus on pysytellyt jostakin ennallaan eikä ole kääntynyt laskuun huolimatta siitä, että hallitusohjelmaa myöten oli kirjattu tavoite vakinaistaa etenkin julkisella sektorilla toistuvia määräaikaista työsuhteita.

Globalisaatioon liittyvä kilpailun kiristyminen ja epävarmuuden kasvu on lisännyt joustavuuden vaatimuksia työmarkkinoilla. Epätuottavuuksia työsuhteita on helpompi sopeuttaa kysynnän muutoksiin. Ne saattavat tarjota myös toivottua joustavuutta työntekijöille, mutta ei-toivottu joustavuus voi tutkimusten mukaan olla monin tavoin ongelmallista. Se on lisännyt työntekijöiden epävarmuutta ja toimeentuloriskejä.

Pätkätöillä voi olla haitallisia terveys- ja hyvinvointivaikutuksia. Niiden epävarmuus voi myös vähentää merkittävästi työhön sitoutumista ja työmotivaatiota. Epävarmuus voi vaikuttaa koko elämänsuunnitteluun kuten lasten hankkimiseen, lainansaantiin ja asunnon ostoon. On hyvää pitää mielessä, että tällaiset seuraukset voivat vaikuttaa haitallisesti myös työelämän vetovoimaisuuteen, työssä jaksamiseen ja työurien pidentämiseen. Molempiin työn muotoihin voi liittyä myös alityöllisyyttä: haluttua vähemmän työtunteja ja työsuhteiden väliin jääviä työttömyysjaksoja.

Osa-aika- ja pätkätöitä tekevät eivät useinkaan pääse osallisiksi samanlaisista koulutusmahdollisuuksista ja urakehityksestä kuin jatkuvaa koko-aikatyötä tekevät. Yksilön kannalta on myös eri asia, jos toimeentulon pienuus ja/tai epävarmuus jää väliaikaiseksi elämänvaiheeksi ja siitä pys-

tytään haluttaessa siirtymään paremman toimeentulon tuovaan työhön.

Tasa-arvon kannalta on huolestuttavaa, että epätuottavien työsuhteiden yleistyminen on niin suuressa osin koskettanut naisia. Sukupuolten välistä suurta eroa työmarkkinoilla joustamisessa kuvaa, että pätkätöitä tekevästä palkansaajista naisten osuus on yli 60 prosenttia ja osa-aikatyötä tekevästä jopa yli 70 prosenttia. Tämä on työmarkkinoilla palkkaerojen ohella yksi keskeinen sukupuolia eriarvoistava tekijä, johon pitäisi puuttua.

Valitettavasti naisten suurempi osuus ei selity sillä, että he haluaisivat tehdä enemmän epätuottavuuksia työsuhteita kuin miehet. Itse asiassa tilanne on juuri päinvastoin. Naisilla epätuottavuuksiset työt eivät liity ainoastaan työuran alkuun, vaan epävarmuus on pysyvämpää. Yhtenä tekijänä taustalla vaikuttaa tietenkin vahvasti nais- ja miesaloihin eriytyneet työmarkkinat, mutta myös perhevapaakustannusten epätasainen jako naisten ja miesten työnantajien kesken.

On hyvä asia, että perusteettomiin pätkätöihin liittyvää valvontaa ollaan lisäämässä. Samoin julkisella sektorilla ollaan tiedostamassa, että pätkätöillä ei houkutella työvoimaa jo nykyin työvoimapulasta kärsivälle hoitoalalle. EU:n työllisyysstrategiassa on tärkeänä osana korostettu työpaikkojen laatutekijöitä kuten työntekijän turvallisuutta, tyytyväisyyttä palkkaan ja työoloihin sekä yhtäläisiä mahdollisuuksia kouluttautumiseen ja sosiaaliturvaan. Niistä pitäisi kaikkien ja erilaisissa työsuhteissa työskentelevien työntekijöiden päästä osallisiksi. ■